

KÖNYVISMERTETÉS

Solti Dóra – Alszászy Judit – Lina Basoucou: *Újgörög nyelvtan és gyakorlókönyv. Studia Hellenica III. Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló III.* Budapest, ELTE Eötvös József Collegium, 2021.

*Szebehleczy Borbála** ismertetője

© 2022 Akadémiai Kiadó, Budapest

Ha valaki arra az elhatározásra jut, hogy újgörögül szeretne tanulni, sokszor szembesül azzal, hogy a megvásárolt vagy ajándékba kapott görög nyelvű tankönyv vagy nyelvtan nem a ma élő görögök nyelvét írja le, hanem Homéros, Sophoklés vagy az Újszövetség nyelvét. Aki már újgörögöt oktat, az nehéz helyzetbe kerül, ha modern szemléletű és magyar nyelvű összefoglalót szeretne diákjainak ajánlani, a számos egynyelvű újgörög tankönyv pedig sok esetben nem tisztázza megfelelően a felmerülő nyelvtani jelenségeket.

Ezt a hiányt hivatott pótolni a *Studia Hellenica* kiadványsorozat 2021-ben megjelent III. kötete *Újgörög nyelvtan és gyakorlókönyv* címen, melyet az ELTE Eötvös József Collegium gondozott. A kötet szerzői az ELTE BTK Görög Tanszék Újgörög munkacsoport jelenlegi és volt oktatói: dr. Solti Dóra Eszter egyetemi adjunktus, a Munkacsoport jelenlegi vezetője, Alszászy Judit az újgörög szak volt oktatója és végül Lina Basoucou, a tanszék korábbi görög nyelvű lektora. A most megjelenő kötet alcíme *Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló III.*, ám bízunk benne, hogy a nyelvtani feladatok megoldása a tanulóknak nem gyötrelmet fog okozni, hanem az újgörög nyelvben való előrehaladás örömet.

A kötet ideai megjelentetése két szempontból is aktuális: egyrészt 200 évvel ezelőtt, 1821 tavaszán tört ki a görög szabadságharc, amely a modern Görögország megszületéséhez vezetett, így a kötet illeszkedik az újgörög állam 200 éves történetéről kiadott ünnepi kötetek sorába. Másrészt pedig az újgörög munkacsoport megújult és megszépült helyre költözését, új lendületét jelzi. A görög szabadságharc iránti tisztelet fejeződik ki Egedi-Kovács Emese és Horváth László görögös színvilágú borítótervében is, melyen a *Filiki Eteria*, vagyis a Görögország felszabadítására szerveződött *Baráti Társaság* jelvényei találhatók: a kék alapon *Ελευθερία ή Θάνατος* (vagyis Szabadság vagy Halál) feliratú zászló, a két lándzsa, az olajfaágba foglalt zöld ortodox kereszt, a piros szalaggal összekötött 16 oszlop, mely a társaság vezetőit jelenti, alatta

* ELTE BTK Ókortudományi Doktori Iskola, Magyarország. E-mail: borbala.szebehleczy@gmail.com

pedig a tagok által használt titkos ábécé. Ahogyan az e jelvényeket ábrázoló levél szolgált a társaság eseményeire belépőként, úgy ez a tankönyv is belépőként szolgálhat a megalapozott újjörög tudáshoz.

A megjelenő kötet elsősorban az újjörög alapszakos és minoros hallgatók számára készült, de haszonnal forgathatja az újjörög nyelv iránt érdeklődők egyre szélesebb tábora is. A 2006-ban bevezetett bolognai rendszer újítása következtében olyan hallgatók is felvételt nyertek az egyetemre, akik nem rendelkeztek előzetes nyelvismerettel, így számukra szükségessé vált a tanulást segítő nyelvtani összefoglaló, feladatgyűjtemény és irodalmi szöveggyűjtemény, melyeknek eddigi kézíratos anyagára épült e tankönyv.

A kötet első része, az *Újjörög nyelvtani áttekintés* a munkacsoportot vezető dr. Solti Dóra Eszter adjunktus munkája, amely már 2015-ben önállóan is megjelent, az Eötvös Loránd Tudományegyetem kiadásában *Kézikönyv az újjörög nyelvtan oktatásához* címen. E kiadvány elsődleges célja a magyar nyelvű szakterminológia egységesítése volt, továbbá, hogy iránymutatást nyújtson az újjörög nyelvtanárak számára a nyelv oktatásának minden szintjén. A 2015-ös kötet a szakterminológia tekintetében Mohay András *Újjörög–magyar kéziszótárának* nyelvtani függelékét tekinti mérvadónak, a nyelvészeti rendszeralkotás szempontjából pedig Mohay András *To ρήμα της Νέας Ελληνικής στα εγχειρίδια για ξενόγλωσσους* című tanulmányát. E szakterminológia alapján épül fel Alszászy Judit *Újjörög nyelvtani feladatgyűjteménye* is. Solti Dóra a kontrasztív nyelvészeti szempontokat figyelembe véve a magyar terminusok mellett azok latin megfelelőit is szerepelteti, ezeket Alszászy Judit a kötet másik felének terminológiai szójegyzékében összefoglalja. A nyelvtankönyv terjedelmi és didaktikus okok miatt nem tartalmazza a teljes újjörög leíró nyelvtant, hanem azokra a területekre koncentrálna, amelyekkel a nyelvtanuló és a nyelvtanár a B2-es szintig leggyakrabban találkozik.

Solti Dóra *Újjörög nyelvtani áttekintése* egy rövid nyelvtörténeti bevezető után három nagy fejezetet tárgyal: az első fejezet az újjörög hangtant, a második az újjörög alaktant, és végül az utolsó fejezet pedig a mondattant tárgyalja. Az újjörög tanuló számára a második fejezet szolgál a leghasznosabb tudnivalókkal, ebben a szerző többek között részletesen tárgyalja a főnevek és melléknevek nemét, ragozását, hangsúlyozási szabályait és végződéseit. Emellett ismerteti a névelő, a prepozíciók, a posztpozíciók, határozószavak és névmások részletes szabályait is. A második fejezet az ige elemzésével zárul, mely alfejezet a magyar nyelven elérhető nyelvtankönyvek közül a legrészletesebben és legalaposabban tárgyalja az újjörög ige alapkérdéseit, mint például a folyamatos és befejezett igeszemléletet, az aktív és passzív igenemet és az igeidőket is. Solti Dóra nyelvtani összefoglalójának utolsó fejezete az újjörög mondattant mutatja be, ismerteti az általános alany kifejezését, a tagadást és a legfontosabb mellékmondat-típusokat, amelyek tárgyalása a legtöbb újjörög tankönyvben hiányos vagy teljesen hiányzik.

A nyelvtani áttekintés egy korszerű szemléletű, modern nyelvészeti irányzatokra épülő nyelvkönyv és nyelvtanári kézikönyv, amelyből a diák és a gyakorló tanár is tapasztalatot és magas szintű ismereteket meríthet. A nyelvtankönyv stílusa tömör, lényegre törő, a nyelvtani jelenségeket példákon keresztül szemlélteti. A nyelvkönyv elsősorban az előzetes nyelvtani ismeretekkel rendelkező hallgatók tudásszintjét veszi alapul, így az ilyen előképzettséggel nem rendelkező tanulóknak nyelvtanári segítség ajánlott a jelenségek elsajátításához. A kiadvány a legfontosabb újjörög igék ragozási paradigmáit tartalmazó igeragozási táblázattal zárul. Egy esetleges későbbi kiadás során tárgymutató összeállítás indokolt lehet a nyelvi jelenségek könnyebb megtalálása céljából.

A kötet második részében Alszászy Judit *Újgörög nyelvtani feladatgyűjteménye* kap helyet, mely eredetileg az ötéves képzés során tanított *Leíró nyelvtan* tantárgy elméleti anyagához készült gyakorlókönyvként. Ennek megfelelően felépítése az elméleti előadások témáit követi és egészíti ki, végighalad a hangtan, a névszói alaktan, az előjárósók és igevonatok, az igei alaktan és végül a mondattan legfontosabb kérdésein. A feladatgyűjtemény az igei kategóriák jelölésénél a korábban említett Mohay András-féle *Újgörög–magyar kézisztár* nyelvtani függelékét, illetve Mohay tanár úr *Az újgörög ige* című egyetemi jegyzetét veszi alapul, mely alól kivételt jelent az igeszemléletnél használt „befejezett” terminus használata a „beálló” megnevezés helyett, továbbá a hagyományos jövő idő alkalmazása. Szándéka szerint e feladatgyűjtemény a bolognai rendszernek jelenleg két féléves *Nyelvészeti gyakorlat* tantárgya anyagába is beilleszthető, így szakos hallgatók által is haszonnal forgatható.

Alszászy Judit gyűjteménye változatos és érdekes, sokszor még a gyakorlott görögöt is megizzasztó feladatokat tartalmaz. Fejezetenként az egyszerűbb feladatoktól az összetettekig halad, így alkalmas arra, hogy az A1 és C1-es szint között a nyelvtanulás minden szintjén gyakoroljunk vagy tanárként gyakoroltassunk tanítványainkkal. A feladatgyűjtemény kiválóan alkalmas közép- vagy felsőfokú vizsgára készülő tanulóknak is, akik szeretnék átismételni, tudatosítani az előzőleg megtanultakat.

A sokféle feladattípus közül kiemelném a nagy nehézséget jelentő hangsúlyjelek kitételét, a sok gondot okozó [e] [i] [o] hangok helyesírásának gyakorlását, a rossz helyesírású mondatok javítását, vagy az újgörög mondatok megfelelő névszói vagy igei alakokkal való kiegészítését. A nehezebb feladatok közé tartozik a rövidítések feloldása, egyes állandósult kifejezések és példamondatok magyarról újgörögre fordítása, vagy a cselekvő mondatok szenvedővé történő átalakítása.

A feladatgyűjtemény végén kapott helyet az igei kategóriákhoz készült terminológiai szójegyzék, amely három oszlopban szerepelteti az újgörög, magyar és latin igei kategóriákat, és segít eligazodni az addig csak jobbára a magyar, esetleg az újgörög igekategóriák nevét ismerő tanulóknak. A gyűjtemény egy terjedelmes megoldókulccsal zárul, amely az önálló tanulás és önellenőrzés során nagy hasznunkra válhat. A kötet legvégén, a felhasznált irodalomjegyzékben találhatjuk a legelterjedtebb újgörög nyelvkönyvek és segédkönyvek listáját, melyek a feladatok forrásául szolgáltak.

Az előzőleg ismertetett két komoly nyelvtani munka mellett a *Studia Hellenica* jelen kötet egy könnyedebb hangvételű és kisebb terjedelmű irodalmi szöveggyűjteményt is magában foglal. A szöveggyűjtemény szerzője Lina Basoucou, a munkacsoport volt lektora, aki 2014 és 2019 között oktatott Budapesten, s egyszersmind maga is költő és színházi szakértő. A hatvan újgörög irodalmi szövegből álló gyűjtemény elsősorban az ELTE BTK újgörög szakos hallgatóinak készült, akik a két féléves *Újgörög szöveginterpretációk* tantárgy keretei között korábban megismerkedtek a még kéziratos gyűjteménnyel. Mindazonáltal az antológia nemcsak a felsőoktatásban tehet jó szolgálatot, hanem a nyelvoktatásban is, ahol az egyszerű irodalmi szövegek olvasási és szövegértési készségekre tett pozitív hatása bizonyított. Az irodalmi szövegekben található régebbi nyelvi formák, idiomatikus kifejezések szókincsbővítő hatással bírnak, ezáltal javítják az írásbeli és szóbeli kommunikációt, s nem utolsósorban maguk is a kultúra hordozói. Az antológia az újgörög népdalokkal és népi balladákkal kezdődik, majd áttér a XIX–XX. századi műköltészet nagy iskoláira. A hétszigeti iskola tagjai közül Andreas Kalvos, Dionysios Solomos és Lorentzos Mavilis, az új athéni iskolából Kostis Palamas, míg a két világháború közötti időszakból Konstantinos Kavafis munkásságát emeli ki. A harminca-

sok nemzedékéből Seferis, Embirikos, Elytis és Ritsos költeményeire teszi a hangsúlyt. A második világháború utáni műköltészet képviselőitől egy-egy verset ismerhetünk meg, egyedül Kyriakos Charalambides kap nagyobb szerepet.

A kis antológia elsősorban nyelvoktatási célokra használható, mivel szerzője a könnyen érthetőséget, az egyszerű megfogalmazást és a változatos témákat tartotta szem előtt válogatása során. Valószínűleg ezen ok miatt nem tartotta fontosnak a szerzők életrajzának és a szövegek elemzésének ismertetését az antológia keretei között, ám gyűjteménye végén alapos bibliográfiát nyújt a felhasznált irodalmi szövegek forrásairól az érdeklődők számára.

A görög szabadságharc 200. évfordulója alkalmából kiadott *Újgörög nyelvtan és gyakorlókönyv*vel tehát olyan hiánypótló könyvet vehetünk kezünkbe, amely valószínűleg a bolognai alapszakos képzés alappillére lesz. A több tanegység anyagát tartalmazó kötetből a hallgatók éveken keresztül képezhetik magukat, sőt később tanárként akár maguk is felhasználhatják diákjaik képzése során. A *Studia Hellenica* és a *Periergopenés* sorozat ezáltal méltó folytatással gazdagodott.

